

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز پنجشنبه ۸ مرداد ماه ۱۳۲۱ هـ

فهرست مطالب :

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - بیانات آقای نخست وزیر راجع به کناره گیری هیئت وزیران .
- ۳ - تنفس جلسه و عدم تشکیل آن .

مجلس يك ساعت و نیم پیش از ظهر بریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید

صورت مجلس یکشنبه ۴ مرداد ماه را آقای (طوسی) منشی قرائت نمودند

.....

[۱ - تصویب صورت مجلس]

بدست آوردم و حاله لازم میدانم خاطر نمایندگان محترم را از این شرحی که باستحضار میرسانم مطلع کنم .

از موقعیکه بر حسب تمایل مجلس شورای ملی اداره امور کشور بدولتی که اینجانب تشکیل داده ام تفویض شده است اکنون بیش از چهار ماه و نیم میگذرد . در عرض این مدت کوتاه که اگر تناسب آن با اوضاع آشفته دنیا و مشکلات کشور در نظر گرفته شود کوتاهی آن بمراتب بیشتر جلوه گر خواهند شد نتایجی از همکاری و مساعدتهای ذی قیمت مجلس شورای ملی در انجام خدمات دولت در این مدت بدست آمده

رئیس - آقای اوحدی در صورت مجلس نظری دارید ؟
اوحدی - خیر .

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست ؟ (اظهاری نشد)
صورت مجلس تصویب شد .

[۲ - بیانات آقای نخست وزیر راجع به کناره گیری هیئت وزیران]

نخست وزیر (آقای سهیلی) - بنده در این جا حاضر نبودم که به بینم آقایان چه فرمودند ولی اجمالاً از بیانات آقای اوحدی (که از طرف دولت از ایشان متشکرم) موضوعی

(مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

این مذاکرات مشروح هفتاد و ششمین جلسه از سیزدهمین دوره قانون گذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

غائبین با اجازه - آقایان : دکتر ضیاء - حمزه تاش - شه دوست - قاطمی - طباطبائی - نائینی .
غائبین بی اجازه - آقایان : تولیت - عباس - ذوالقدر - مکرم اشعار - مهذب - معتمد سنگک - مؤید قوامی - آصف - صادق وزیري - کامل ماکو - هراز .

دیر آمدگان با اجازه - آقایان : اعتبار - منشور .

دیر آمدگان بی اجازه - آقایان : موقر - اکبر - نیکبور - نصر تیان .

و همچنین مشکلات و موامی در برابر دولت بوده که هنوز هم متأسفانه موجود است. بنده لازم دانستم در این هر دو امر در اینجا اجمالاً عرضی بنمایم. البته اکثریت قاطعی که دولت در بدو امر در مجلس شورای ملی داشت بدولت وسیله داد که از همان ابتدا مشغول تدارک موجبات امنیت و تأمین خواربار عمومی و سایر اصلاحات کشور بشود. در هر سه قسمت بحمدالله موفقیت هائی حاصل گردید. من در اینجا میل ندارم که از شرح اقدامات دقیق و طولانی که با صرف وقت و قوه برای اعاده امنیت در مملکت بعمل آمده خاطر آقایان را خسته نمایم ولی بطور اجمال حافظه آقایان را باوضع آشفته کشور در ماه اسفند معطوف مینمایم که با مقایسه آن زمان با اوضاع امروز که باقتضای فصل بهترین موقع برای توسعه شرارت اشرار و راهزنان است بخوبی معلوم میشود که چگونه در اثر اقدامات سریع و بموقع دولت و در نتیجه جان فشاییها و مجاهدت های مأمورین وطن پرست از کشوری و لشکری اوضاع سراسر مملکت بحال عادی برگشته است: راهها که مسدود بود امن و شهرها که در حال غوغا و بهمر بختگی بود قرین آرامش اشرار داخلی و سرحدی یا تسلیم شدند یا متواری گشته اند اگر بعضی تحرکات که متأسفانه سررشته آن در تهران است و بعضی دستهای متحرک از جهل و نادانی که بضرر مملکت آثار تحریک میکنند نمیبود مختصر حوادثی هم که در این چند روزه اخیر در بعضی شهرها پیش آمده واقع نمیشد زیرا ملت ایران بالطبع مطیع قوانین و منظم و امنیت دوست بوده از هر گونه اغتشاش و هرج و مرج متنفر و بیزار میباشد و خوشبختانه این مختصر پیش آمدها نیز در اثر جلوگیری سریع دولت بکلی خاموش گردید. همچنین نسبت بمسئله خواربار که این اوقات در اطراف آن خیلی صحبت میشود این دولت در موقعیکه زمام امور را بدست گرفت فصل کشت پائیزه سپری شده بود و باینجهت نسبت بکمیت محصول سال ۱۳۲۱ نمیتوانست عمل مؤثری بنماید معذک از هر گونه عمل اساسی و سریع خودداری نکرد و باوجود ضیق وقت بیدرنگ برای ازدیاد کشت بهاره اقدام نمود و در تمام کشور با انواع تدابیر

و با تقسیم مساعده های نقدی و جنسی بین مالکین و کشاورزان بقدری جدیت نمود که شاید بهاره کاری باین تفصیل در ایران بی سابقه باشد و از طرف دیگر در این مدت که مضیق جنسی بعد اعلای شدت خود بود طوری امر تهیه و تقسیم آذوقه را منظم کرد که با هیچگونه اشکالی مصادف نگردید و برای آتیه نیز اقدامات دولت بعدی مؤثر و مفید بوده که در این ساعت با اطلاع مجلس شورای ملی میرسانم که خواربار کشور از محصول موجود و اجناس خریداری تهیه شده از خارج برای مدت سه ماه که منتهای فصل حصاد است تأمین شده و انگرانی موجود نیست و برای آتیه نیز اقداماتی در جریان است که برای جمع آوری محصول و خرید جنس لازم و کافی از گندم و جو و قند و شکر زمینها معطوفن برای آتیه حاضر و مهیا میسازد و اکنون دولت حاضر در برابر وجدان خود بی اهایت سر بلند است که در انجام وظیفه ذره قصور و غفلت نکرده است. از طرف دیگر بواسطه تغییرات و اصلاحاتی که در سازمانهای اقتصادی بعمل آمده و اجراء نقشه هائی که طرح شده محققاً امور مالی و اقتصادی بترتیب رضایت بخش جریان خواهد یافت بود چه کشور که با کمال عجله در بدو تشکیل دولت تهیه شده و بتصویب مجلس شورای ملی رسید در این چند ماه با کمال خوبی اجرا و بموجب ارقامی که از محاسبه خزانه در دست است در آمد عمومی دولت در آخر تیر ماه بریال و ارز بالغ بر هشتصد و شصت و چهار میلیون و کسری و هزینه دولت بالغ بر هشتصد و هفتاد و چهار میلیون و کسری است که تعادل و توازن کم نظیری را نشان میدهد و این نکته قابل توجه است که تقریباً دو بیست میلیون ریال از رقم هزینه مربوط بسال گذشته است و این دولت اطمینان دارد که تعادل حقیقی بود چه در امسال بر خلاف سنوات قبل که مبنی بر ارقام غیر واقع بود کاملاً و حقیقتاً عملی گردد و هزینه کشور تا آخر سال از درآمد عادی با کمال سهولت پرداخت گردد و هیچگونه عسرت مالی برای خزانه پیش نیاید. موضوع مشکل ارز نیز که مدتی محل صحبت بود و انگرانی ایجاد کرده بود در نتیجه مذاکرات با کارگزاران سفارت دولت انگلستان نیز حل

گردید و بر تریبی که متضمن منافع مملکت بود لایحه قانونی آن برای تصویب تقدیم مجلس شورای ملی شده است. و نیز تسهیلات عمده در این چند ماهه در امر بازرگانی کشور بوجود آمد که در امر خوار بار و سایر احتیاجات ضروری مردم تأثیر مهمی داشت از آن جمله موضوع تهیه لاستیک و کمی حمل و نقل میباشد که در این اواخر بعد اعلای اشکال رسیده بود اینک اقداماتی که شده به نتیجه مثبتی رسیده و رفع آن اشکال اسباب کمال مسرت است. آزادی ورود و معافیت از عوارض مواد غذایی و جلوگیری از صدور اجناس مورد احتیاج اهالی کشور که تا سال گذشته نه تنها مجاز بلکه با اعطای جایزه صدور تشویق هم میشد این دولت با اجازه و تصویب مجلس جایزه صدور را ملغی و خارج کردن خواربار را بکلی ممنوع نمود و صدور بسیاری از اجناس دیگر را موقوف ورود اجناس خارجی قرار داد و البته اهتمامی که دولت متفق ما از تطبیق معاملات سنواتی خود در تجارت با ایران با این تصمیم دولت بکار بردند حاکی از حسن نیت همکاری آنها با دولت ایران بوده است لکن بدیهی است که توفیق کامل دولت در اجرای این تصمیم مرهون بوقت است و متناسب با مساعده های اقتصادی متقابلی خواهد بود که از متفقین خود انتظار داریم. در زمینه اقدامات دیگری که دولت در نتیجه حوادث جنگ و ورود افراد نظامی و غیر نظامی متفقین ما بداخله کشور لازم بود بعمل آید بقدری مفصل و متنوع و طولانی است که احتیاج بذکر ندارد که از اقدامات سیاسی گرفته تا خدمات صحی و جلوگیری از سرایت امراض و اگردار و تهیه موجبات بهداشت عمومی دقیقه را فوت نکرده و بقدر امکان فروگذار نشده است. قوانین و طرحهای مفیدی مانند قانون رسیدگی باملاک شمال که در زمینه دادگستری بعمل آمده همه از مجلس شورای ملی گذشته و خاطر آقایان از مساعی دولت بهتر سابقه دارد. در عملیات راهسازی و راه آهن و ساختمانهای داخلی در برنامه دولت هیچگونه وقفه روی نهد و اینگونه اقدامات که برای حسن جریان اقتصادی در داخله کشور ضرورت

داشت کماکان ادامه داشته و دارد. و بالاخره آنکه از همه مهمتر بود این نکته است که در سیاست خارجی حسن تفاهمی که بین ایران و دول همسایه در نتیجه انعقاد پیمان سه دولت ایجاد شده در این مدت تأیید گردید و مناسبات فیما بین تقویت شد بطوریکه میتوانم بگویم که از این راه هیچ جای انگرانی باقی نیست. روابط با کشورهای دیگر و مناسبات با دولت امریکا خوشبختانه بطرف همکاری واقعی نزدیکتری متوجه شد و مساعدت آن دولت در استخدام کارشناسان کشوری و لشکری و پلیس و بهداشتی و غیره همچنین مساعده های اقتصادی کاملاً جلب گردید و یقین است که در آینده از این راه بهره های زیادتری نصیب مملکت خواهد گردید.

در خلال این احوال که دولت مشغول انجام وظایف خود بود البته همیشه سعی میکرد که راه را برای اظهار کلیه مطالب باز بگذارد و آنچه را که نمایندگان ملت و ارباب جراید و مطبوعات و اشخاص خیر اندیش اظهار میدارند با دقت کامل بشنود و همه اظهارات در موقع خود بکار بندد و در جزئیات امور از طریق مشورت که اساس حکومت ملی است منحرف نگردد ولی متأسفانه نتیجه این صحبت ها و مشورت ها و حسن نیت دولت که نمیخواست اندک عملی بر خلاف مقررات مشروطیت بنماید این شد که بعضی عناصر اینطور جلوه دادند که در تمام اموری که در وقتی از اوقات و بجهت از جهات در یکی از نقاط کشور موجب عدم رضایت مردمی یا تضییع حقی شده باشد همه را آذوقه فعلی مسئول است و بالاخره دولت را بواسطه احترام کامل از مقررات مشروطیت بضعف و سستی متهم کردند در صورتیکه اطاعت از قوانین و حفظ اصول آزادی برای دولت لازم تر و کوارتر از این است که او را بسستی وضع نسبت دهند. اگر دولت بواسطه حوادث جنگ و اشکالات سیاسی و مواعع داخلی و خارجه لازم میدید که در امر مطبوعات بتوصیه عقلا و دور اندیشان در مجلس و خارج دقتی بیشتر بشود و از طرف نویسندگان مقالات و عفت زیادتری ابراز گردد مبادا مملکت بواسطه غفلت نویسندگان یا سوء نیت شخص مفرضی دچار زحمت گردد راه انجام این نظر را مطالعه

و تجدید نظر در قانون مطبوعات تصور نمود که با مشورت مجلس و با اطلاع ارباب جراند از طریق تبادل نظر اصلاحات لازم در آن بعمل آید. متأسفانه این عمل قانونی دولت را که صرفاً میخواست با مشورت مجلس اقدام نماید مخالفت با مطبوعات تعبیر نمودند و حال آنکه در نظر دولت مطبوعات وسیله رهبری يك ملت بسر منزل سعادت است و بدون آزادی مطبوعات وصول به حکومت ملی ممکن نخواهد بود.

باری متأسفانه روز بروز بر دامنه تبلیغی بر علیه دولت افزوده شد و در نتیجه موجبات فلج شدن امور دولتی در تمام کارها و در اطراف کشور فراهم گردید و یأس و دلسردی کارمندان دائماً زیاده تر میشد. من و همکارانم عزم داشتیم که با اینگونه تبلیغات که پایه ای از حق و انصاف ندارد مقاومت کرده و خدمت خود را که فقط از لحاظ ایمان بخداست گذاری بکشور است و در این موقع پر آشوب و خطرناک بر عهده گرفته ایم ناقص نگذاشته و با همه موجبات دلسردی و یأس که از هر طرف مشاهده میشد غبار ملالی بر خاطر نگیریم و بفداکاری خود ادامه دهیم و با رعایت کامل اصول حکومت دموکراسی از انجام خدمت فرو گذار نکنیم و آرا بر صیانت حیثیات و حفظ حرمت خودمان ترجیح دهیم لیکن متأسفانه مشاهده میشود که تحمل و صبر ما کم کم در اساس انتظام مملکت اختلال ایجاد میکنند باین معنی که باین فداکاری و از خود گذشتگی اعضای دولت جنبه علاقه مندی بمسئد و مقام داده اند بنا بر این پس از مشورت با همکارانم چون مسلم شد که صورت فعلی قضایا که میخواهم مبنای آن را بفرض حمل کنم بضرر کشور تمام میشود پس چاره را منحصر بر آن دیدم که امروز تصمیم اعضای دولت را بکناره گیری بمرض مجلس شورای ملی برسانم زیرا با این وضع ادامه خدمت مقدور نبوده و در این موقع که مملکت بوحدت کلمه عموم مردم و عموم طبقات و همه عناصر صالح وطن پرست محتاج است این تشتت و اختلاف برای این دولت و هر دولت دیگر مانع از انجام وظیفه خواهد بود و سزاوار است که مجلس شورای ملی و راهنمایان افکار عمومی بر حسب وظیفه ملی که بر عهده دارند موجبات این

وحدت کلمه را که امروز دواي تمام دردهاست فراهم سازند و اصولی که مطبوعات شایسته است در نظر بگیرند که افکار و اذهان عامه دچار تشویش و اضطراب نشود برقرار بدارند و تمام مردم ایران آمال و منافع عمومی ملی را که منشأ تمام تصمیمات و اجرائیات و مربوط به مصالح عالییه مملکت است در نظر بگیرند بلکه انشاء الله کشتی امور کشور ما در این دریای پر طوفان بساحل نجات برسد.

در خانمه بمرض مجلس شورای ملی میرسانم که برای آنکه تا موقع انجام این مهم اداره امور مملکت گرفتار بحران نشود و امیدوارم که دوره آن از دوسه روزی بیشتر تجاوز نکند بر حسب امر اعلی حضرت همایون شاهنشاهی خود این جانب با کمک معاونین وزارتخانهها سرپرستی امور کشور را بر عهده خواهم داشت تا مجلس شورای ملی تصمیم مقتضی اتخاذ فرماید.

رئیس - آقای هاشمی.

هاشمی - بنده دو موضوع کوچک داشتم قبل از فرمایشاتی که آقای نخست وزیر فرمودند. يك قسمت فرمایشاتی فرمودند راجع به قانون مطبوعات که بنده باید معروض بدارم آن کسانی که متنفذ بودند یا معتقد هر دو ایتشان ياك بود و در مشروطیت و آزادی باید ایمان به آزادی قلم و اطاق و انتقاد داشت بتمام معنی، يك عیب بزرگ در ایران این است که اکثر اصیل مطلبی که در دل دارند نمیگویند ولی در عمل دشمنی نشان میدهند که این خود ناشی از ضعف است ایراد و انتقاد در جای خود در حکومت مشروطه و دموکراسی موجب رفیع امواج و بر دیربیت شدن امور است این بجای خودش که بنده کار بکار دولت ندارم. يك موضوع هم موضوع فرمایش آقای طباطبائی است که فرمودند راجع بخواربار که بنده مقتضی امیدوارم گفته شود کسی که مسئول این کار است خودش کارش را انجام میدهد. اما اینکه فرمودند دچار اشکالاتی شده است و با هزاران شرط جواز میدهند اینطوری نیست بنده اینطوری که اطلاع دارم فوج فوج مردم مراجعه میکنند و بدون شرطی جواز میگیرند و نسبت بامر خواربار

۳ تعطیل جلسه بعنوان تنفس و عدم تشکیل آن |
رئیس - پیشنهاداتی رسیده است قرائت میشود:

پیشنهاد آقای صفوی

بنده پیشنهاد میکنم تنفس داده شود و مطالب در جلسه خصوصی مذاکره شود

پیشنهاد آقای ملک مدنی

پیشنهاد میکنم تنفس داده شود و مذاکرات در جلسه خصوصی گفته شود

پیشنهاد آقای محمد

پیشنهاد ختم جلسه میکنم

صفوی - اجازه میفرمائید

رئیس - اجازه لازم نیست. مانعی ندارد تنفس داده شود | در این موقع (نهم ساعت بظهر) جلسه برای تنفس تعطیل و دیگر تشکیل نگردد |

رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری